

ՕՐԱԳԻՐ ԶՄԻՒՌՆԻԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ

ԵՕԹՆԵՒՏԱՍՆԵՐՈՐԴ ՏԱՐԻ

ԶՄԻՒՌՆԻԱ ՈՒՐԲԱԹ 25 ՅՈՒՆՎԱՐԻ 1857

ԹԻՒ 537

ԶՄԻՒՌՆԻԱ, 25 ՅՈՒՆՎԱՐԻ

Բնակչության տեղաբնակների հասարակականության մեջ լինելով ինչպես և արհեստագործականության մեջ երկու կողմից, շնորհիվ բարեկամական միջնորդության Վաղդիսյան և Նիկողայի կառավարությանը, գեղատեսիլ և բանաստեղծական միջնորդության կարգադրություն : Առաջին պատերազմական պատերազմականների, որ երկու տարածված էին կողմերին, մեծ գործունեություն էին ցուցաբերում, որոնք, գաղափարային ի շնորհիվ իրենց բոլոր խաղաղության փորձերը :

Վաղդիսյան տեղաբնակների մեջ պետք է առաջին միջնորդներն է, սակայն ընդհանրապես կը յուսացուի թե մեծագույն յերախնայություն թափափուր վերջապետ Նիկողայի և Վաղդիսյան պաշտոնական պիտի զինան, անոնց մարդասիրական գիտությունները և իւր անձնական օգուտը աւելի աղէկ ծանաչելով :

Չինաստանէն հասած հեռագրական վերջին լուրերը կը ծանուցանեն թե Չինացիք ամուսնային հրկիզեր են Վանդոնի մէջ եղած Նիկողայի և ուրիշ օտար ազգաց գործատուները և թշնամական գործերը կը շարունակուին եղբի Նիկողայից կողմէն : Այսինքն ծովագետը գննդակներ և կործաններ է քանի մը ամրոցներ և մարտաօդներ որ Վանդոնի օտար ազգաց գործատուները մտնէ եղբի : Այս խառնուրդները և այս թշնամական գործերը տարախոյս չկայ թե խիստ ծանր հետեւութիւններ պիտի ունենան ի փաստ Չինացից և պատճառ պիտի տան անգլիացից ազգայնականութիւնը և արտօնութիւնները աւելցնելու : Չինաստանի մէջ, Արգէն Լոնտոնի թայիլ լրագրողները այս նիւթը փայլաբոյժութեամբ մը հրատարակելով կըսեն թե Չինաստանի կառավարութեան այժմեան թշնամական գործողը պատճառաւ Նիկողայից և Չինացից մէջ հաստատուել վերջին գաղափարները օրինաւոր կերպով ընդունեցաւ : ուստի, կըսեն, Սեփի իրաւունքը կառավարութիւնը իրաւունք ունի և կրնայ ուրիշ մեծամեծ արտօնութիւններ

պահանջել Չինաց կայսրէն : մանաւանդ պէտք է խնդրել որ Նիկողայի գաղափարները կարող ըլլայ բնակիչ ի Բեքին կայսերական արքունեաց քով և ուղղակի հաղորդակցութիւն ունենալ կայսրին հետ, որպէսզի իւր նախարարները չընեն իրենց խաղաղութիւնները և գաղտնի հնարքները ի գործ դնել ընդդէմ իրաւունք և ընդդէմ հաստատուել գաղափարներին :

Արշաւան Նիկողայի ի Վաղդիսյան ծով :

Նիկողայի զօրքը նոյեմբերի 25ին սկսան ցամաքը ելլել : Նիկողայի ըստած նաւահանգիստը, որ Վաղդիսյան հարաւային կողմէն 10-12 մղոն հեռու կիսայ : Թշնամիները չընցան մեծ ընդդիմութիւն մը ընել անգլիացի զօրաց ցամաքը ելլելուն, բոլորում պաշտպանեալ էին թշնամութիւն մեծ նաւակներէ :

Յիշեալ ամսի 27ին զօրաց բանակը 3 մեծ շոգենաւուց պաշտպանութեամբ սկսաւ յաւաքել ծովագետները երկայնութեամբ և Ռադ-Ռէլի ըստած ամրոցին դիմացը կայնեցաւ, որ Վաղդիսյան գրեթէ հինգ մղոն հեռու է : Այստեղ Վարսիկները սաստիկ պատերազմեցան, բայց ամրոցը վերջապէս աւելուցաւ : Նիկողայիներէն գնդապետ մը Վաղդիսյան 4 պաշտօնատար և 8 զինուոր կեանքերնին կորուսին այս գեղաքիս մէջ :

Նոյեմբերի 28ին անգլիացի զօրքերը սկսան շարունակել իրենց քայլը միշտ պաշտպանութեամբ պատերազմական նաւուց : Վաղդիսյան մը որ անոնց ծանաղարհին առջև կը գտնուէր, անմիջապէս հիմնադրատակ եղած պատերազմական նաւուց թշնամութիւններէն և յետ այնորիկ առանց արգելքի յաւաքել քայլեցին :

Նաւատորմը Վաղդիսյան առջև հասնելով պատգամաւոր մը յուղարկեց, հրաւիրելու համար զբաղաւարտը որ անձնատուր ըլլայ, բայց սպիտակ դրօշակը, որ պատգամաբերութեան նշան է, թնդանօթի հարուածներով ընդունուեցաւ Վարսիկներէն : ուստի անգլիացի նաւերը սկսան անմիջապէս ռմբակոծել Վաղդիսյան բերդը որուն պահապան զօրքը սաստիկ դիմա-

դրութիւն ընելէ, ետեւ տեսնելով որ ճար չկայ, գէնքը վար դրին և անձնատուր եղան :

Այս պատերազմական գեղաքին մէջ խիստ քիչ փաստ եղաւ անգլիական նաւուց և ամենեւին մարդ մը չկորուսին : Իսկ Վարսիկները 1500 հոգի վիրաւոր և սպանեալ ունեցան, որոց մէջ կը գտնուէր նաեւ երեւելի անձ մը Վաղդիսյան անուամբ : Նիկողայիները միայն 700 հոգի կալանաւոր կըլլան ընելու : Ինչու որ, բերդին անձնատուր ըլլալէն առաջ, պահապան զօրաց մեծ մասը փախստ երբոր տակաւին ծանաղարհը բաց էր : Վաղդիսյանները կործուած էին աւելի զօրաւոր է եղեր :

Այս արշաւանքին զօրաց բանակը, որ առաջին Վաղդիսյան զօրապետին հրամանատարութեանը կը գտնուէր, սրբ Նիկողայի զօրապետին հրամանատարութեանը պիտի յանձնուի, որ գեղտեմբերի 10ին հասած էր ի Վաղդիսյան :

Վաղդիսյան տիրելէ ետեւ, անոր բերդին հրամանատարութիւնը Վաղդիսյան պաշտօնատարին յանձնուեցաւ : և Վաղդիսյան զօրապետը Վաղդիսյան կողմէն հրամանատար անուանեցաւ : Վաղդիսյան Վաղդիսյան զօրապետը նաեւ մէջ, որ Վաղդիսյան Վաղդիսյան հասեր է, 3 երեւելի Վարսիկ կալանաւոր կը գտնուին եղեր, այսինքն Վաղդիսյան կուսակալը, Վաղդիսյան բերդին հրամանատարը և պատերազմի պաշտօնեան :

Վաղդիսյան մէջ բաղմունքի օգնական զօրք կը պատրաստուի եղեր, շուտով Վաղդիսյան յուղարկելու համար : Արգէն շատ նաւեր վարձու բռնուեր են, որոնք յիշեալ զօրքը և պատերազմի պաշարներ պիտի տանին ի Վաղդիսյան :

Ինչպէս կը տեսնուի, Նիկողայից այս առաջին փորձը խիստ յաջողութեամբ պսակուեցաւ :

Հետեւեալ պաշտօնական նամակը 1850 մայիսի 20ին գրուած է լորտ Վաղդիսյանի տը Ռեյտիկ Նիկողայի գեղապետին (որ այն ժամանակը սրբ Վաղդիսյան Վաղդիսյան կը կոչուէր), ուսկի յայտնի կըլլայ թե այս երեւելի կենցաղագէտ պաշտօնատարը ինչպէս նրբամտութեամբ և հաստատուն կերպով իմացած և գուշակած է բոլոր հետեւութիւնները Վաղդիսյան միջնորդութեամբ :

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒՄ

Ստանալ Նիկողայի Վաղդիսյան քաղաքէն տպեալ յայտարարութիւն մը ընկալաք : որով կը տեսնուի թե յիշեալ երկրին սակաւութիւն չայ բնակչաց մէջ ևս, զբաղաւարտութեամբ, տարածաշրջանները և երկաթուղիները պակաս չէ, ինչպէս այս կողմի մեր համագի ժողովուրդը մէջ, Այս յայտարարութիւնը արժան համարել, ցինք հրատարակել լրագրոյս Բանասիրականին մէջ՝ հանդերձ յորդորական նամակաւ գերապատիւ սրբազան թագէտ Վրդեպիսկոպոս բարեխնամ Վաղդիսյանի Վարսիստանի և Նիկողայիստանի : Յիշեալ նամակը, ինչպէս պիտի տեսնէ բարեխնամ ընթերցողը, խիստ խոհեմութեամբ և քրիստոնէական եղբայրութեամբ գրուած է, ի սէր և ի միաբանութիւն հրաւիրելով երկաթուղիները ժողովուրդը :

Սեր ազգաւոր ընթերցողները, տարակոյս չունենալ թե դո՛ւք պիտի ըլլան, տեղեկութիւն ստանալով մեր համալսարան եղբայր կաջութեանը վրայ զօր ի Նիկողայիստան : Եւ այս տեղեկութիւնները երբոր տրտմալ են, ի հարկէ կը պարտաւորուին տնկի զմարք ցաւակից ըլլալ, և բարեբաղդութեամբ ելլել ուրախայն են, ուրա-

խակից պիտի ըլլամք ի սրտէ : Առաջին գիւրդը և իցէ, ցանկալի է միշտ հասարակութեան մանրամասն ծանօթութիւններ ունենալ Նիկողայիստանի մեր չայ եղբայր կաջութեանը վրայ զօր :

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆ

Յայտնի ըլլի սովաւ պատուելի համալսարան մերոց՝ թե յետ տարւոյս 24 փետրուարի ամսոյ յայտարարութե թղթոյ մերում, վերաբերելի համապատասխանական թղթոյն ի մէջ ընդ սրբաւոր տէր Վեդիկ Յ. Վաղդիսյան վիճակաւոր քահանային տեղւոյս, ի մասին մկրտութե թուանցն պարսն Վերահամալ Վ. Վաղդիսյան և կնքահայրութեան նորին, որպէս և վասն ծիսի ամուսնութեան և թաղման նիշեցելոցն, ի 26 անցեալ ամսոյ ընկալաք թուղթ մի ի սրբազան Վաղդիսյան վանացն Վանասիրական Վոր Սուրբաւոր, առ Վաղդիսյան հասարակութիւն ազգիս, զոր հարկ համարեցաք ընդ սմին հրատարակելով առաքել ընդ ամենայն ուրեք ի ծանօթութիւն ազգի Վերահամալ յուսարով զի ամենապատուելի ազգ մեր ընթերցելով զայն, ջանադիր ըլլին յամենուստեք յառաջագալ և ընտրել զաւելի յօգուտ հասարակաց կողմանցս : ապա թե ոչ քանի որ բանն այնորինակ ունի ընթանալ և

սրբազան Վաղդիսյան ապապարել ունի մեզ ի ձեռս աւագերիցանց իւրոց, և երիցունքն ի ձեռս քահանայից, մի երբէք յոյս կայցուք գտանել ժողովուրդականաց ի հոգեւորականաց մերոց համահաստար և միօրինակ մատակարարութիւն եկեղեցական կանոնացն : Վանդի հայ երով մեր ի գրութիւն սրբազան Վաղդիսյան չկարեմք պարգապէս իմանալ թե արդեօք չայստանեայց Վաղդիսյան մեր, ունի հաստատուել կամ հրատարակեալ կանոնական դիրք ինչ թե ոչ, եթէ ունի, ուրեմն ամենայն հոգեւորականք և աշխարհականք պարտին մի օրինակ և հաւատարապէս ծանօթ գող այնմ, և ոչ թե որպէս նոր ի նորոյ բան ինչ թողուլ և յանձնել զայն կանոն ի ձեռս և ի կամս Վաղդիսյան իւրոյ տեսան Յովհաննու խաչկեան կամ տէր Սարտիկոսի և այլոց քահանայից, որպէս սրբազան Վաղդիսյան մեր արարեալ է իսկ եթէ չունի Վաղդիսյան հաստատուել կանոն դիրք ինչ, ուրեմն ներեսցեն մեզ ընթերցողք, յորժամ համարձակիմք ասել և կարծել թե սրբազան Վաղդիսյան ինքնին միայնակ չունի կարողութիւն իւրով կտա՞ծք նոր եկեղեցական կանոն և օրէնս հաստատուել մեզ : Թող զայն, այլ՝ երբ կարգ և կանոն ամուսնութեան, թաղման և այլոցն մնան և կա-

«Վարդանան կայսրը յառաջագոյն կողմէր մի նախ մատուցանել մեզ այս ծառայութիւնը, բայց այսօր Վնդիկոյ հետ միաբանութեամբ կը մատուցանէ մեզ յիշեալ ծառայութիւնը և կը նայ յառաջելու թէ Վստրիան և Ռուսիան ևս հաւանութիւն պիտի տան այս ընթացքին»:

«Բայ յայտնեն Վարդան և Վնդիկոյ կապու հանգանակները, թէ Ռուսիան անմիջապէս պիտի գաղթեն իւր ամեն պատերազմական պատ- բառութիւնները ընդդէմ Օսմանցիքի: Արտե- ններ որ այս պայմանները պատուաւոր են Օսման- ցիքի համար, ուստի յաւանք որ Օսմանցիքի ժողովուրդը դժգոյն պիտի ըլլայ այս պայմաններէն որոնք իւր յաղթութիւնն են: Օսմանցիքի համարը մտածեմք և հաստատ որոշեմք որք երկու- ընդդէմ անկայելու արհամարհանց, Օսմանցիքի ժողովուրդը Լեւոսիկոյ յարգը և համարումը ստացաւ և միանգամայն պատուաւոր հաշու- թիւն ու յետագային հասարակագետութեան անկախութիւնը ձեռք բերաւ»:

Օսմանցիքի Պէն Քաղաքէն հասած վերջին լուրերը կը ցոյցանեն թէ Նեօշաթէի բան- տարկէսները Վարդան յաղթութեան, ուստի ըսել է թէ այս գործը գրեթէ լմնացած է բա- րեկամական կերպով:

Վաշնակցութեան խորհրդանոցը (քոնսլ- ֆէնտրալ) հրամաններ հաներ է, որպէսզի իւ- րաքանչեւը նահանգին պատրաստած զօրաբաժնի- քը անմիջապէս իրենց տեղը արձակուին: Վրե- րաշնակցութեան բանակին վերին հրամանա- տար Տիւֆուր զօրապետը յաւանքի 5-17ին հրատարակած իւր մէկ յայտարարութեամբ ի- մաց կուտայ զօրաց բանակին թէ կուրը բարե- կամօրէն լմնցաւ:

Ժողովուրդը Վաշնակցութեան լրագիրը Բեքրու պուրկէն գրուած նամակ մը կը հրատարակէ, որ լեզուն է ծանրակշիւ լուրերով: Թէպէտեւ ա- նոնց ստուգութեանը վրայ աղաչուի չէ ինքն ալ:

Երեսուցիկ այս նամակին թարգմանութիւնը:

«Յորմէ հետէ պատերազմի հրատարակութիւնը ընդդէմ Վարսից իրական գործ մը եղաւ Վնդ- րիկոյ զօրաց Վարսից ծովածոցը իջնելով, մեր կողմակցութիւնը Շահին հետ խիստ մտերմու- թեամբ վերահաստատուեցաւ: Սիայի Ռու- սիան կարող է այժմ ազատել Վարսիստանը նախապայմանաբար գերութենէն, զոր Վնդիկոյ իշխանութիւնը կը պատրաստէ անոր, ըստ օրինակի աւրիշ շատ ժողովուրդ, որ յիշուի»:

«Փոխարէն միտուց Ռուսիոյ, ըստորում մե- ծամի՞ծ ծախքեր կընէ սահմանադրութեանը յա- ղարկուած երկու զօրաբաժնից համար, զորս Վնդիկոյն իւր կողմէ պատերազմի հարկաւոր ա- մեն բանելով, իւր գաշնակցին հրամանացը ներքեւ գրած է ազատելու համար զինքը օտա- րակցի գտանիլ»:

Թափաղ գտանիլ: Յետ այսոյից ամենայնի՞ աղա- ցանկալի էր մեզ գիտել թէ, սրբազան Վաշ- նակցի որ այսչափ նախատակած առնէ զքահա- նայն մեր՝ վասն չմիտելոյն, և զճնոցն վասն սակայնոյն, ուրիշ իւր խաչակիր սրբալիւծ տէր Յովհաննէս խաչակեան առաքելոցին՝ զի՞նչ գրեաց այս մասին՝ որ գրելով տէր Վեդիկոյ Վնդիկոյն յիշեալ միտութեանն կապ ետ, մինչև «Եւր երկուսից յաշնարհէս եղև անբրտանէ- աբար», և առաքելոցն ինքնին զանձնապաշտն թաղելով ի Վաշիթա, վատ նշաւակ հանդի- տացաւ վասն արդեաց և աղաղակից: Եւր՝ և թէ սրբալիւծ տէր Յովհաննէս խաչակեան ա- ռաքելոցն ամենայն զոր ինչ և առնէ՝ թէ ուղիղ և թէ ընդդէմ ծիսի և արարողութեան Հայաս- տանեայց եկեղեցւոյն մերոյ, հաճելի լինի սրբ- բազան Վաշնակցին և ո՞ր ինչ աղբ քննութե- չունի առնել ընդ այն և ամենայն տեսակ պա- տուց և ստորիմանի արժանի առնէ զնա, և ներ- հակ ամին, մեր ինչ՝ Վաշու վիճակաւոր քա- հանայն, որ ըստ գրութեան սրբալիւծին, մեր հնաւանդ ծիսին հետեւելով և իւր մտաւոր ա- ռաքելոցու գրութեան հրամանին հնազանդ- անալով, պարտի ամենայն տեսակ նախապիս- րակցի արշաւանքէ և գոյեղու համար իւր թըշ- նամեաց առջև Վաշեթի և թէ հրանի ծանա- պարհները, այս բաներուն համար կըսեմք, կը զուգուէր ընդդէմ Վարսիցի մեր սահմանա- դրութեան 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

«Վնդիկոյն իւր, զօրութեամբ հաշուութեան գաշնակցութեան զոր ըրած էմք Պարսիստանի հետ յամին 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

«Վնդիկոյն իւր, զօրութեամբ հաշուութեան գաշնակցութեան զոր ըրած էմք Պարսիստանի հետ յամին 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

«Վնդիկոյն իւր, զօրութեամբ հաշուութեան գաշնակցութեան զոր ըրած էմք Պարսիստանի հետ յամին 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

«Վնդիկոյն իւր, զօրութեամբ հաշուութեան գաշնակցութեան զոր ըրած էմք Պարսիստանի հետ յամին 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

ընթեանում յիշեալ ինչ, եթէ այսպէս ու- րեմն մեր անկախութիւնն չունիմք յայտնիի գաղաւթէ ուղիղ իրաւունս գտանել, և ոչ ևս անբիւք որ չըրեցար ինչ նմա, ուստի և առ նա գրելն ինչ այս մասին ևս անօգուտ համարեմք այժմ:

Ի վաճառ բանիս խանարհաբար ինչքի զի պատուելի համարեմք մեր ինչ ինչ շնորհ ա- րարցն ամենայն ուրեք ժողով հասարակաց կո- չել, և յետ արձանագրելոյ զիրաւունս թիւնս իւրեանց ի ժողովն անդ, զանցս նայն ժողովն հարդեւոցն միմեանց ընդ ամենայն քաղաք, և ապա ի մի վայր ժողովալ զամենայն առա- քեցն առ սրբազան Վաշնակցին ամենայն Հայոց, հանդերձ խնդրանաց գրութեամբ հայ- ցելով, զի Վարսի Սրբազնութիւնն ևս ժողով կո- չելով անդ, վերջաւորեցէ զամենայն ինչ և յա- տուէ աղաղակալ գրովք փոխեցէ ընդ ամե- նայն ուրեք, որպէսզի ամենայն որ ծանօթ լի- նելով իւրում եկեղեցական կանոնաց, մի խնդ- րեցէ առաւել ինչ, և այսպէս ամենայն վեճք բառնին ի միջոյ:

Եւ մեր միտք բազում յարգանք պատուելի աղբի մերում:

«Վնդիկոյն իւր, զօրութեամբ հաշուութեան գաշնակցութեան զոր ըրած էմք Պարսիստանի հետ յամին 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

«Վնդիկոյն իւր, զօրութեամբ հաշուութեան գաշնակցութեան զոր ըրած էմք Պարսիստանի հետ յամին 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

«Վնդիկոյն իւր, զօրութեամբ հաշուութեան գաշնակցութեան զոր ըրած էմք Պարսիստանի հետ յամին 1829, Հայաստանի մեր սահմանա- դրութեանը ընդարձակեցան մինչև Բոս Գետը և ապա լուրութեամբ և հետզհետէ առաջ տա- ընք մեր զօրաց կայանները մինչև ի մեծ ճա- նապարհն վաճառականութեան և զինուորական գրից, որ Սե-Օսման վրայ եղած Գրապիդանի օսմանեան նաւահանգստէն կը հասնի, Իրդու- մէն և Պայաղուէն անցնելով, մինչև ի խոյ, որ առաջին քաղաքն է Պարսից ուր կը բերնի օտար աղբացի վաճառքները: Ինչպէս որ հաստատուն կըրէի, եթէ Շահը ստուգիւ տուած է մեզ այս մեծագին երկիրը, որուն վրայ շատ տարիներէ ի վեր Ռուսերը մեծ փափաք ունէին, մեր իշ- խանութեան ներքեւ պիտի ըլլայ այս մեծ ծանա- պարհը, և հետեւեալ կըրնար արգելել, ըստ մեր հաճոյից, զհաղորդակցութեանը Պարսից Սե-Օսման հետ: Վաշիկ այս երկիրը մէկ ծալ- քէն միւս ծալքը ժողովուրդ և վայրերի լեռներ շատ ըլլալով, անկարելի է Պարսից վաճառակա- նաց աւրիշ ծանոցարհ մը գտնել և իրենց վա- ճառքը փոխադրել Սե-Օսման սրկիցէ մէկ նաւահանգիստը:

Խոնարհ ծառայք:

Չեւ. Յ. Ստեփան:

Յ. Յ. Ստեփան:

Պ. Յ. Ստեփան:

Ս. Ն. Պողոսեան:

Խոնարհ Ստեփան:

Պ. Յ. Ստեփան:

Սարգսի Պողոսեան:

Յարութիւն Պ. Շմանեան:

Ս. Տէր Պրիգորեան:

Թ. Յարութիւն:

Յ. Ս. Պրիգորեան:

Յ. Ս. Յարութիւն:

Յովսէփ Թ. Յարութիւն:

Պ. Ս. Պողոսեան:

Ս. Ս. Ստեփան:

Ստեփան Ս. Ստեփան:

Ստեփան Ս. Ն. Շ. Ստեփան:

Ս. Պ. Ստեփան:

Ի Վաշոյ, ինչ ինչ: Ի 16 Յունիս 1856:

(Նամակ յայտնի իւրեանց):

Կարծր Չուկէս ժամ: Ի Պոռնէօ, որ Հնդկաստանի ծովուն մէջ ամենամեծ կղզի մըն է, ամենէն մեծ օրը ՉՉուկէս ժամ է և ամենէն կարճ օրը 1ուկէս: Երբեք կայի մէջ ի վարտառա և Հիւսիսային հրուանդանը (Բաբ Նոր), մայիսէն մինչև յուլիսի մէջ, օրը անընդհատ կը տևէ առանց դիմիւր ըլլալու:

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, 21 ՅՈՒՆԻՎԱՐԻ

Կայսերական տագային Իրամանցին հաստատութիւնը երկրայութիւն մը չլինելու պատճառով: Թէպէտ ամենք տակաւին չեն ուզեր հաւատ ընծայել այս երևելի գործոյն, կամ աւելորդ յաջողութեանը վրայօք կը ջանան: Կասկած ձգել հասարակութեան սրտին մէջ:

Բայց այս երևելի և խիստ օգտակար գործը արդէն լինեցած է հաստատուն կերպիւ: Երբեք մեծարդոյ և հարուստ հիմնադրաց անունները հետեւեալներն են:

- Սըր Ղ. Իւսթին, անդամ բարձրմէնի:
- Սըր Լէնկ " "
- Սիսոր Վ. Ղէքսըն " "
- " Վ. Շոֆիէտ " "
- " Չ. Իվուէթ " "
- " Ի. Ս. Բէյէ " "
- " Ղ. Պրէսէ " "
- " Ս. Իւսթին " "
- " Ի. Ս. Չոֆ " "
- " Ս. Էրբէ " "
- " Ի. Տէրպի " "
- " Ղ. Վ. Փէրնի " "
- " Ի. Վ. Սիբրոն " "
- " Լ. Քոթ " "

Կը հաստատեն թէ այս 14 երևելի անձանց մասնաւոր հարստութիւնը՝ կայսերական տագային Իրամանցին համար սահմանափակ գումարը կանգնի: Երբեք 12 միլիոն լիւայէն տւելի է:

Կայսերական հրովարտական Հաշիւի պարոն Ռափայէլ Հափան՝ օսմանեան հիւսիսային անուանեցաւ Օտէսայի մէջ:

Կարծեալ կայսերական հրովարտական տարին 60 հազար զուռուշ նպատակը շնորհուցաւ բժշկականութեան կայսերական ընկերութեան:

Օսմանեան կառավարութիւնը մօտ 12 երկուստարգ պիտի յուղարկէ Իսթըրա, Լիւզիւս և Պէլլիքա, երկրագործութեան արհեստը ընդարձակ կերպիւ սովորելու համար:

Լիւզիւսը օսմանեան պատերազմական նաւ մը հասաւ Լիւզիւսին ի կոստանդնուպոլիս՝ 15 հոգիի չափ աւազակներ բերելով: Երբեք ժամանակէն ի վեր Հաշիւի շնորհները զանազան եղեւնագործութիւններ կընէին, և վերջապէս օսմանեան զօրքերէն բռնուցան:

Լիւզիւսի ձորին երկաթուղւոյն հրովարտակը արդէն տրուեցաւ յանուն Չէքիզ զօրապետին և յուղարկեցաւ ի Լոնտոն: Այս թղթաւութեան հրամանը 99 տարուան համար է. օսմանեան կառավարութիւնը տարին հարուրին 6 տոկոսի համար երաշխաւոր կը ըլլայ վասն մէկ միլիոն 400 հազար լիւա սթէրլինգ: Երբեք հաշիւ եղած է որ այս գումարէն աւելի ծախք չընար ըլլալ երկաթէ ճանապարհին համար մինչև ի Ղապի: Իսթըրա իւր ծախիւրը նաւահանքիստ մը պիտի շինէ Սիւլիսի մօտերը:

Օգոստոսի Սիւլիսը հաճեցաւ մեծազին տագաններով զարդարեալ ասեղ մը շնորհելու Սիսոր: Լիւզիւսը անգղիացի օրիւրդին վասն բարեպաշտական խնամք և ծառայութեան զորս մատոյց անգղիական հիւանդանոցաց արեւելեան պատերազմին ժամանակը:

Իր Զիլիկի, որ օսմանեան անցադրաց (բասթարթ) գրաստան կառավարին է, Փրիկի կարգին պաշտօնատար անուանեցաւ Յոնաստանի վեհափառ Օթման Թագաւորէն:

Օգոստոսի Սիւլիսը ի նշան իւր կայսերական գոհունակութեան, հաճեցաւ անձնական արժանաւորութեան շքանշանը շնորհելու մօտիկ կարտէյ գիտնականին, որ իւր դասատուն է գաղղիական լեզուին համար:

Լիւզիւսի նախորդ կառավարիչ Օսման փաշան այս շքանշանը հասաւ ի կոստանդնուպոլիս:

ՔԱՆԱԾԱՆԻԿ

Չիլուսիս, 25 Յունիս:

Կահանգիո կուսակալ Վալմուտի Մահմուտ փաշան Իսթըրա իւր ինքնին եկած շնորհներական նամակ մը յուղարկեց անցեալ շաբթու քաղաքիս մեծարդոյ հիւսիսային: Այս նամակին նպատակն է ծանուցանել յիշեալ հիւսիսային օր իմաց տան Իզմիր գտնուող իրենց տէրութեան հպատակացը, թէ այսուհետեւ, ըստ մարդասիրական գիտաւորութեանց վեհափառ Սուլթանին որ կուգէ վախճան մը տալ անիրաւ տուկոսով փոխաւորութեանց և կանխիկ վճարմամբ հնձոց ծախու առնուելուն, այսուհետեւ կը սեմը, այս քեսակ գործոց պայմանագրութիւնները, ըստ կայսերական հրամանի, պիտի քննուին և պիտի վաւերացունք քաղաքական մոլորակներէն (շուրա) այն գիւղաքաղաքաց, ուր պիտի ըլլան այս պայմանագրութիւնները: Իսկ եթէ քննուած և վաւերացած չըլլան, այն պայմանագրութիւնները ամենին օրինաւոր պիտի չհամարուին և զօրութիւն մը պիտի չունենան: Բանդի դժբաղդութեամբ շատ անգամ կը պատահի որ անյաբ վաճառականներ քիչ մը դրամ կանխիկ փոխ տարով երկրագործաց, անոնց հունձքը կէս գինով կառնուն, որ անշուշտ խիստ դատարարութիւն գործ մըն է:

Այս մարդասիրական կարգադրութիւնները արդէն հաղորդուցան օտար տէրութեանց ի Պօլսոյ երեսփոխանացը՝ արտաքին գործոց վերա տեսչին միջոցաւ: Հիմապէս ըւր տրուեցաւ օսմանեան հպատակաց:

Իզմիրի և անոր շրջակայ գիւղաքաղաքաց տուրքերուն համար հաստատեալ յանձնարարական խառն՝ այսինքն ամեն ազգէ բաղկացեալ ժողովը՝ յունիսի 8ին ի խորհուրդ գումարութեամբ նախագահութեամբ կայսերական գործակալ մեծարդոյ ի Նիսիս է ֆէնիկիս, որոշեց որ 1855 ամին (որ մարտ 1-13էն կը լինի) յատկացեալ տուրքը անմիջապէս վճարուի, և երկրորդ տարւոյ տուրքը փետրվար ամսին մէջ առնուի: Իսկ 1857 ամին տուրքերուն ժողովուրդն ժամանակը և կերպը յետ այսորիկ դարձեալ յանձնարարական ժողովով պիտի որոշուի:

Իսթըրա լրագրութիւնները կը ծանուցանեն թէ Պէնդիկէի սեպուհը, որ Սիկիլիայի մէջ պատահած վերջին ապստամբական խռովութեանց գրգռիչներէն մէկն էր, Սիլիկի մէջ ձեռք անցնելով՝ Սիկիլիա բերուեր ու Իսթըրա մայր շրջակայները հրացանի բռնուեր է:

Սիլիկի-Իսթըրա լրագրիւ իւր թերթին մէջ որ ի 13-27 յունիսի, կը հրատարակէ թէ վստմափայլ ըրտ Սթըթֆորտ ար Ռէտֆորտ կոստանդնուպոլիսէն գրած է, թէ հրանի Սիլիկի պաշտօնատուներէն հասած մէկ գրութեան համեմատ, թէ Պարսից կառավարութիւնը՝ Պօլսոյ արտաւերջին ետեւ, ընդունել է Սիլիկի տէրութեան խնդիրները:

Փարիզի գերապատիւ Սիլիկի արքեպիսկոպոսը սպաննող Վէրժէ եղբունաւոր քահանային դատը ըստ օրինի կատարուելով, ի մահ դատաւարտուեր է երգուեալ գաւառներէն: Բայց յիշեալ ժահարարտ քահանան բողոքել է այս վճռոյն գէմառարձարդոյն դատաստանարձնը:

ՔԱՆԱԾԱՆԻԿ

Չիլուսիս, 25 Յունիս:

Լիւզիւսը քիչ մը անշարժութեան մէջ կը գտնուի: Այս շաբթու 40 կողովի չափ վաճառեցաւ 138-140 ղէշ չէքին: Տարւոյ կուզուի 200 հակէն աւելի վաճառեցաւ 314-324ի կենդինաւր ըստ տեսակին: Փալանաւոր ևս կուզուի 17000 կենդինաւր Սիլիկի տեսակ ծախուեցաւ 75-85 ղէշ: Եւ 500 կենդինաւր թրքեստու տեսակ՝ 102ի:

ՔԱՆԱԾԱՆԻԿ

ՕԼԻՎԵՐ ԳՕԼԴՍՄԻԹԵՅ

Փոստերէն ՎԵԳԵՐԻՆԱՅ

Թարգմանեաց յանդիւրանէ:

Պարն Թարգէն Ս. Ալեքս:

Ի հայրապետութեան Տեառն Տեառն՝ Ներսիս Հիւսիսեղորդի, ազգասէր կաթողիկոս ամենայն Հայոց:

Ի պարանի Երարարեան Բիւրո-Բեան:
Ի ԿԱԿԱԾԱ, 1848:

ԱՐԵՎԵԼԱԾԱՆԻԿ

ՈՐ Ե ԲԱՐՈՅԱԿԱՆ ՍՏԵՆԾԱԲԱՆՈՒԹԻՒՆ ԱՐԱՐԵԱԼ

Ի պարն Թարգէն Ս. Ալեքս:

Ի հայրապետութեան տեսակ Ներսիս

Կաթողիկոս ամենայն Հայոց:

Յուսիսեղորդի տեսակ Ներսիս Հիւսիսեղորդի

Սուրենայն Երարարեան Բիւրո-Բեան:

Ի պարանի Երարարեան Բիւրո-Բեան:

Ի ԿԱԿԱԾԱ, 1846:

Այս երկու պատուական գործը, որոցմէ առաջինը՝ 309 երկուստեալ հատոր մըն է, և երկրորդը՝ 180 երկուստեալ փոքրագրէ գրքի մըն է, խիստ բարդական խրատներ, օգտակար տեղեկութիւններ և հետաքրքրական դէպքեր կը պարունակեն: Փոխերէն Վէրժիկոյ պարզ գրաբառ լեզուով թարգմանուած է. իսկ Արամայիս Հայաստանու աշխատարարութեան և ըստ մասին պարզ գրաբառ լեզուով շարադրեալ է: Այս վերջինի մէջ, թէ և համառօտ բայց պատուական տեղեկութիւններ կան Նորըւստի, Շիրազի, Պարսի, Պօլսոյ, Սուրիայի և Հնդկաստանի զանազան քաղաքաց Հայոց վրայ: Մեծարդոյ պարն Թարգէն Ս. Ալեքս: Եւստու, պատուաւոր Հայ փառաւորներ Սիլիկիայի, որ այս գիրքերէն մէկուն թարգմանելը և միւսին գիտնական հեղինակն է, անշուշտ ազգին ժողովրդ երախտագիտութեանը վրայ իրաւունք ստացած է իւր այս ուսումնասիրական օգտուած աշխատասիրութեամբ: Երբ ու շարի ընթերցողը անշուշտ մեծամեծ բարոյական գոհունակ պիտի քաղէ:

Կրօնական Արշտուրայ գրատունը:
Փոխերէնի գիրք 15 գումար է:
Արամայիսին գիրք 6 "

ԱՌՈՂՋՈՒԹԻՒՆ ԱՄԵՆԵՑՈՒՆ

Իտեալական Թոմայի Հոգեւոր:
Այս անգին լեզու, որ բոլորովին բաղկացեալ է առողջարար խոտերէ, չի պարունակիր իւր մէջ ոչ անգին և ոչ ուրիշ վնասակար գոյացութիւն մը: Արշաք որ քաղաքէ փախուց և մատաղ մանկաց ու խիստ տկար կազմուածոց համար, Նորըւստի շուրջն աւանդելով խիստ ուժեղ անձնային է: Բայց յայտնաւորեալ նախագահութեան ի մասին իւր ներգործութեանը և հետեւութեանը: Այս դեղը առնուելով կը հետագօտէ և միւս անգամայն կը փարատէ ամէն տեսակ հիւսիսային թիւնները որ և իցէ ստիճանի հասած ըլլան և որչափ հին ժամանակէ հետեւ արմատացեալ ըլլան: Հազարաւոր մարդիկ բժշկեցան այս դեղը գործածելով, որոցմէ շատերը գերեզմանին դուռը հանեցին ետեւ, քիչ մը յարստութեամբ վերադարձան ստացան իրենց առողջութիւնը, և կենդանիները, որպէս զի որպէս կարելի է, փութապէս հոգ տանին գործածելու այս բժշկարար դեղը հետեւեալ խօթութեանց համար. որ են,

- Լիւզիւսական ջերմը (ձիւկէ եւ ձիւկէ միւսին):
- Շուրջեւեղութիւն (սաթմ):
- Մարդոյ մորմոյն վրայ եղած բիծերու ակտը:
- Քոլերական ջերմքը: Մաշ (գաշ):
- Թոքացաւութիւն, կամ Թոքային տկարութիւն:
- Նոսաւորմն (աթմի):
- Ջրոգողութիւն (սրագա):
- Օսիկ (երանձնք իւլթի):
- Խիթ (սանձը):
- Կանանց ամսական օրինաց անկարգութիւն:
- Սին տեսակ ջերմքը: Ուսացաւութիւն (նիգրիս):
- Գլխացաւութիւն: Գլխաւոր արտաւորութիւն:
- Բորբոքումն (նիքիւսիս):
- Իրարին (սարլը):
- Լեքի (գառա ձիւկէ):
- Հիւսիսային թիւններ:
- Երկաթամածութիւն (նիքիթ):
- Տեւաւորութիւն (մայսուր):
- Յոգացաւութիւն (րիւսիս):
- Միգրացեւութիւն: Խոյ պարանոցի (սառա):
- Երկրորդական դէպք գաղղիական ակտի:
- Խիթ երկկանանց և միգրացեւութիւն (կապիլ):
- Սաւորիկ ջրացաւութիւն (սրագա):
- Ուռնոյցը (դիւմէօ):
- Սեղ (իւլթ):
- Սին տեսակ օրքերը (սողոլճան):
- Սիւրիական ակտերը (Փաւիկ իւլթի):
- Թուրութիւն և նոսաւորմն ուժոյ, որ և իցէ պատճառներէ ծագած ըլլան:

Այս դեղահատերը կը վաճառեն ի Լոնտոն միտր Թոմայ Հոգեւորէն գործատունը, որ է Սթէֆ Լոնտոն Թագ Թիւ 244: Իսկ օտար երկրներէ գիտաւոր դեղաւաճառաց բոլ կը գտնուի: Իզմիրի մէջ սինեօր Անձէլ Շիւսիի դեղաւաճառին խանութը կը ծախուի: որ ի Ֆրանսիաց Թագը Սուլթանի ձախճիկ ըստած փողոցը թիւ 30:

Այս դեղահատից տու փերը զանազան մեծութեամբ են, և կը վաճառեն 8-21 և 32 զուռուշի իւրաքանչիւրը, և տուին մէկուն մէջ տպեալ ծանուցադր մը կայ, որ յիշեալ դեղահատից գործածութեան վրայօք մանրամասն տեղեկութիւններ կուտայ, գաղղիական, անգղիական և հայերէն լեզուաւ:

Միտր Թոմայ Հոգեւոր իւր այս դեղորէից համար Ամերիկայի Նիւ Եորք քաղաքը ևս նոր գործատուն մը հաստատեց, որ կը գտնուի ի Սթէֆ Լէն փողոց, թիւ 80:

Հրատարակել և տեղ ըսողոյս:

Պարն Ս. Պարտարեան:

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԵՎԵԼԱԾԱՆԻԿ ԱՐԱՐԵԱՆ